

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Triplex Statvs; Ecclesiasticvs, Religiosus, & Sæcularis

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663**

Cap. 1. De Legitimo Iudicio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80707](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80707)

R. P. ANTONII
DE ESCOBAR
 ET MENDOZA,
 VALLISOLETANI,

Societatis IESV,
 VNIVERSÆ THEOLOGIÆ
 MORALIS RECEPTIORES SINE LITE
 sententiæ, Dubiæque Disquisitiones.

STATVS SÆCVLARIS.

LIBER LX.

IVDICIVM FORENSE.

CVM Volum. 5. de Iustitia, & Iure materias diges-
 si, Tractatum de Iudicio Forensi inter se cui commo-
 dius in presenti de seculari statu sermonem dum insti-
 tuo elucidandum. Plura itaque Iudice Accusatore, Teste, Reo,
 Advocato, & aliis Forensis Tribunalis Ministris una, & al-
 tera sectione expediãt.

SECTIO PRIMA.

De Iudicio Forensi Receptiores sine lite Sententiæ,

CAPVT I.

De Legitimo Iudicio.

Requirimur **R**IA ad iudicium legitimum ra-
 iurisdiclio quironitur. Primum est Iurisdiclio,
 ad iudiciu qua deficiente, sententia erit nulla,
 legitimu. Escob. & Mend. Theob. Mor. To. VII.

& lethaliter delinquent. Vnde secularis
 Index delinquet, si personas, vel causas mere
 Ecclesiasticas inuicem traxerit ad tribunal
 Idemque de Ecclesiastico Indice dixerim, si
 ad se causas mere civiles traxerit: Nisi for-
 te per accidens ob defectum iustitiæ in sa-
 culari foro; aut nisi sint miserabilium per-
 sonarum causæ. D. Thom. 2. 2. q. 60, Card.
 X Lugo

Lugo de inst. d. 37. sect. 3. Laym. l. 4. c. 2. adijciens quanam causâ merè Ecclesiastica, quanam merè civiles, quanam mixtè dicantur.

Secundum est *Rectus processus*, nêpe ut reus citetur, & audiatur, &c. Nisi forte aliquando expediat, cum delicta sunt atrocia in flagranti crimine deprehensos, illi eo punire. Vel in criminibus exceptis communem procedendi modum immutare. Iudici etenim supremo (dummodo crimen sit publicum) aliquando licebit, sine citatione, defensione, & omni processu reum morti addicere eo quod factum notoriū, & publicum accusatoris, ac testium vices gerit, neq; reus in se in iudicio defendendi relinquit. profecto etsi talia crimina à cōmuni dispositione legis positū, & iuris communis excipiantur: non tamen legis, vel iuris naturæ, unde graniter delinquit Iudex, qui in huiusmodi processu quidvis licere præsumpserit. rull. l. 8. Dec. c. 1. dub. 13. Nau. sum. c. 25. n. 10. Bon. d. 10. in Dec. q. 2. p. n. 2. n. 5. Card. Lugo d. 37. sect. 5.

Tertiū est *intētio recta*, ut videlicet procedatur ex intēione iustitiæ. Quapropter si Iudex ex odio, affectu, aut alio malo fine alliciatur proculdubio delinquit non quidē contra iustitiam, sed contra charitatem, aliamve virtutem mortaliter, vel venialiter, prout finis illius mortalis, aut venialis fuerit. Bon. d. 10. in Dec. q. 2. p. n. 3. & alij communiter.

CAPVT II.

De Iudice.

Iebet Iudex scientia polleere: ut suo muneri recte satisfaciat. Quia quilibet obligatur ea callere, quæ ad proprium atinent officium, & sine quorum cognitione, munus suum exercere nō potest. Unde petens, vel suscipiens Iudicis officium si ob imperitiā ita se indignum agnoscit, ut probabile sit notabile alij incommodum obuenturum, lethalius delinquit. Nauar. c. 25. n. 11. Card. Lugo d. 37. n. 1.

Nec debet ciatione, sufficere verò si firmum renunciādi absolui, nisi gerat propositū, quia nullus potest officii cuius munia gerere nescit, retinere, præsertim cū nunciatio proximi graui periculo. Farin. p. 3. q. 3. n. 16. Say. in claus. l. 12. c. 13. n. 2. Reginal. l. 25. n. 675. Nauar. sum. c. 25. n. 11. D. Tho. 2. 2. q. 76. a. 2.

Tenetur parti laesa litiganti grane accidit incommodū, tenetur pariter satisfacere, si laesæ satisfacere quacumque ad litem substantiam, & ad expēssas pertinere videatur. Card. Lugo d. 37. n. 2. Bonac. d. 10. Decal. q. 2. p. n. 3. Et a finit.

Tenetur monere litigantem, ut sibi appellatione, vel aliter, consuleret, ut fatagat, quia id pertinet ad debitam munus executionem. Lugo Card. de inst. d. 37. q. 367.

Denique tenetur iudex causas indicare, ac impediat, sceleriter expedire, quia ex officio tenetur, possit impedire, quæ ius suum tribuere: quod non agit, si

aut petitus indicare nolit, aut sine iusta causa diti sententiam differat. Unde lethalius delinquit differendo notabiliter causarum expeditionē *Tenetur* sine causa iusta Sylvest. v. Iudex, q. 12. Sayr. causas in in Claus. l. 12. c. 12. n. 8. Nauar. c. 25. n. 14. dicare, ac Bon. d. 10. Dec. q. 2. p. n. 3. Addunt teneri luculenter dicem in hoc casu parti laesæ damna, & expēssas, quæ ex iniqua dilatione sequuta fuerit, restituere. Quia earum iniusta ille causa fuit.

Si in causa exequenda, & proferenda sententia negligens, vel iniquus sit, non solum parti laesæ, sed interdū etiam fisco tenetur: etiam si sit v. g. si multam pecuniariam, quam ex consuetudine, vel lege communi debebat reo imputare, ponere, sine causa remittit. Layman. l. 3. c. 5. n. 7. Sylva. v. Pœna, q. 28. d. Tho. 2. 2. q. 67. a. 4. ad 3.

Quid verò præstare debeant circa inquisitionem criminum, annoto. Præmitto autem tribus modis procedi posse contra criminosos, nempe via *Accusationis*, cū est aliquis actor, qui se probaturum delata spondet. *Denunciationis*, cum deferens crimen, non vult onus probandi suscipere. *Inquisitionis*, quæ quidem est triplex, Generalis, quando in genere queritur, num leges seruentur. Specialis, quando de certa persona, & certo crimine queritur. Mixta, quando vel sola persona, vel crimen solum est speciale, ut si queratur, quisnam Antonium interemit? Hoc præmissis, Iudex sine vlla occasione data, potest generalem instituire inquisitionem. In ea tamen eius potestas non extenditur ad occulta elicienda, de quibus nulla est fama. Ratio prioris est, quia id necessarium est Reipublicæ, nec cuiquam iniuria irrogatur, & licet quorundam detegantur scelera id per accidens euenit, eique incommode bonum commune præponendum. Ratio posterioris, quia maxima inde Reipublicæ sequeretur incommoda. Lef. l. 2. c. 28. dub. 13.

Profecto in huiusmodi inquisitione subditus etiam sub iuramento rogatus, non tenetur, imo non potest prodere criminosam occultum. Etsi cum prodatur, lethalius delinquit contra iustitiam. Quia cum crimen (ut suppono) porbari nequit, ac proinde ex eius reuelatione non possit aliud sequi, quam infamia nullam ille ius reuelandi habet. Limito, nisi forte non tam in poenam, quam in certam eius, qui deliquit emendationem, vel ad graue ex alijs auertendum cederet. At si in hac inquisitione ex reuelatione duorum, vel trium alicuius criminis author deprehendatur, potest Iudex per solce testes contrarium procedere. Laym. l. 3. tr. 6. c. 2. n. 12. & tr. 3. p. 3. c. 4. n. 13.

Quando verò crimen est manifestum, & author ignoratur, Iudici est licitum, querere in genere, quisnam fecerit: non tamen in particulari, v. gr. Num Antonius gesserit nisi aliqua infamia, vel indicia præcellerint. Licet, inquam, est. Quia sic fert Iudicium praxis, ex cuius omissione non leuia incommoda sequerentur. Bonac. præc. 8. Dec. d. 10. quest. 2. p. n. 1.

Verum ut inquisitionem specialem faciat debet saltem infamia præcedere, vel quid simile, ut iustam det causam. Quia alioquin delinquens sine causa infamaretur, fiat.